

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

David Wolffsohn

Povodom desete obljetnice smrti.

Na desetom kongresu, iza šest godina svog vodstva cionističkog pokreta, govori Wolffsohn o drugoj, kölnskoj periodici cionizma. Onaj čedni Wolffsohn, koji je govorio da bi u službi cionizma obavljao i partijsku službu, obraća se retrospektivno pred cijelim jednim kongresom na svoj obavljani rad. Ovo nije bio mećedan gest. Rekao bih da ima u njemu, u času silaženja sa predsjedničkog mjesta, jedna crta ljubomore. On je karakterističan za naše vodje od Herzla do danas. Sred jedva nastalog pokreta sveudilj crta ljubomornog čuvanja i straženja nad svim što je stvoreno, briga za bitak u budućnosti, pa onda predavanje te budućnosti u amanet.

U šest godina vodstva Wolffsohn je učvrstio organizaciju, čini se da je ona u njegovim rukama preturila djetinje doba. A ta kölnska perioda nastavlja se na sedmi, ugančakongres i kanda se život pokreta poslije one bure, eksodusa manjine, jedva prikrivenih strasti s razmahale borbe, ovjesio o nit. Zatim izbiše ruski progromi, a Rusija je bila pokretu matiča, te su bile potrebne godine, da se pokret oporavi i sabere. Zatim se učvrstila organizacija, banke se cionističke stabilizovale, a narodni fond raširio. U cilju političkog rada osnivaju se ispostave, a Siedlungsgemeinschaftom i Palestinskim uredom u Erec Israelu inauguriše se period i osnove praktičnog cionizma. To su eto djela kölnske i Wolffsohnove ere.

Herzl je stvorio cionističku organizaciju. Bez Wolffsohna ona ne bi uspjela, pitanje je da li bi se po Herzlovoj smrti uopće oprla centrifugalnim silama. Činilo se, da iza Herzla nema izlaza iz situacije. Wolffsohn preuzimlje vodstvo nevoljna srca, kad mu je bio uzahudan napor da Nordaua skloni na to. U momentu gdje se osjećao nedoraslim za to mjesto, bio je ovo akt cionističke dužnosti. Kongres pristaje na izbor, porazdijeljen u nadama, a docnije i prevaren u njima. Prevaren na sreću. Politički ga cioniste biraju držeći ga svojim čovjekom, a gordi praktičari Istočne Evrope glasaju za jednostavnog trgovca misleći ovladati njime. Medjutim je Wolffsohn uhvatio čvrsto uzde. Bilo je to i potrebno u onoj do paroksizma borbi praktičnog i političkog cionizma, što se eto kao crvena nit još i danas vuče. U toj borbi Wolffsohn nije naginjao ni jednoj ni drugoj strani. Pošao je sredinom.

Danas nam je jasno, da Wolffsohn nije poput Herzla bio u cionizmu onaj, što bi velikim kojim činom, naglo pomakao pokret prema naprijed. Herzl si je postavio veliki cilj, umro je prije no ga je dosegao.

Wolffsohn si nije postavio cilja, medjutim, što vrijedi više, postavio si je zadaćom, da nastavi Herzlovo djelo. Wolffsohn je tu svoju zadaću izvršio. Nije svrha ovim recima, da mu nabraja djelo. Kod Wolffsohna bi to značilo nabrajati činjenice iz nastajnog doba cionističke organizacije. Isporedjen Herzlom, Wolffsohn nije onaj što daje ideje. Ali mnogo je toga izvršio Wolffsohn što je Herzl zamislio. U službi velike ideje ništa mu nije bilo premlene. Wolffsohn je tihi organizator prvog kongresa, židovska kolonijalna banka njegovo je djelo. Ona mu je mezimče do konca života. On, nebankir, pristaje da mu bude firma supskripcionim mjestom, kad se za to nije našla nijedna banka kontinenta. A zatim na drugom kongresu (god. 1898.) izvještava, da prije odobrenja statuta ima 5 milijuna franaka u banci. Doista se krivo čini, ako se Wolffsohnu umanjuje vrijednost za cionizam kraj Herzla. Wolffsohn je bio suviše trgovac, a da bi u cionizmu što riskirao. On ne poduzimlje ništa što bi cionizmu moglo naškoditi, s razloga, što mu je održanje stečenoga ujedno sigurno i neprekidno napredovanje.

U borbi političara i praktičara Wolffsohn je bio posrednikom. Kao učeniku, prijatelju i nasljedniku Herzlovu bile su mu drage ideje cionističkog majstora, i on je pokušao da politički djeluje. Ali kad se ne pokazao vidni uspjesi, obratio se on posve učvršćenju organizacije i povećavanju njenih sredstava. Izgledalo je, da hoće za zgodniji trenutak spremiti sigurne uvjete. Ovo su sigurni kameni medjaši puta cionističke organizacije. A ni ovo političko »zatšje« nije dostajalo praktičnim cionistima, kojima je praktičan rad u Palestini bio jedino mjerilo vrijednosti. Wolffsohn nije bio vodja poput Herzla ko ga bi svi milom ili silom slušali. I političari bijahu mu medju protivnicima. A ipak je Wolffsohn bio vodja, jak muž što je čvrsto krmilao i osvajao srca, a ne slabić kao što su ga neki željeli. U protokolima prvih kongresa gotovo i nema njegova imena, jer nije volio javnosti. Kraj Herzla držao se za nju preslabim. Ali jednostavni, prirodno nadareni i prirodno naobraženi trgovac iskrenom je riječi beskompromisnog uvjerenja povlačio kongrese za sobom.

Ima tragike u sudbini Wolffsohnovoj. Širokim svojim srcem htio je svima da udovolji, a ipak su ga teško i gorko pobijali. Na hamburškom (devetom) kongresu već je bolestan. Nije bio došao izmoren od borbe, ali tim više ubedjen da je napusti, kad je vidio, da ne donosi željene pobjede i mira. I Wolffsohn na kongresu stoji kao heroj, brani svoj rad, a u momentu, kad hoće da odstupi, ispolji se vodjom kao nikada prije. Povukao je kongres sobom.

Na desetom kongresu odstupa Wolffsohn. Jean Fischer kaže, da ovaj gubitak nije mogao preboljeti. Ovdje treba stati i razmisliti. Wolffsohnu bijaše cionizam, kao možda nikome u pokretu, sve na ovome svijetu. Bez djece, a poslije i bez drage žene, ostao je samac. Za koga je živio, za koga li radio? Sve, baš sve u njegovom biću koncentriralo se u besprimjernoj ljubavi k cionizmu. Koje li veličine u duši toga praktičnog trgovca Davida Wolffsohna, što je sisavši sa piedestala vodje, ostao neumoran, da za čistoću svoja uvjerenja bude redovom! Cionizam je u Wolffsohna bio ikonskim emanacijom. Herzla je cionizmu dovela dispozicija karaktera, mozgovno logička operacija, biće s primjesom nutarnje borbe. U Wolffsohna živi cionizam od iskona, i on se ne pita zašto je cionistom. Možda bi znao da na to i odgovori, a u najboljem slučaju pitao; da li može Židov drugo i da bude.

Medjutim je iznad svega, što Wolffsohna resi, njegovo bezgranično poštenje. »Gdje si god udario odzvanjalo je čisto, suho zlat. On je bio ponosan sin naše plemenite rase, divan Židov«, kaže Nordau. Ima doista nešto legendarno lijepo u tome Davidu Wolffsohnu, koji je mladiceu na moštu memelske luke prodavao mornarima šibice i olovke, da bi zaslužio za hljeb preko dana, i za lekturu preko noći, a koji je docnije umio da čistim židovskim srcem i bistrim razumom gradi budućnost svoega naroda.

O. R.

Gospodarski razvitak Palestine

Izvjestaj, što ga je prof. Mead predložio cionist. egzekutivi.

(Nastavak.)

Gospodarstvo bez irigacije. Potaknuti uspjehom svojih žid. susjeda, irigiraju sada i arapski ratari oko Jafe svoje oranžerije i vrtove, dok se u ostalim krajevima zemlje bave ratarstvom još bez irigacije. Da uzmognu zasadi zemlju žitom, oru je primitivnim plugom svojih predja, a vrše ga na biblijski način domaćim životinjama. Obronke bregova zasadjuju maslinom, lozom i smokvom. Arapski način ratarstva nije se tijekom stoljeća izmijenio, pa za današnje prilike znači rasipanje radne snage i uništavanje plodnosti zemlje. Jedino čedan i primitivan način života je razlogom, da pučanstvo ovih sela u opće još postoji.

Kontrast izmedju arapskog i židovskog načina gospodarenja značajan je. Metode, što ih oba naroda rabe, razlikuju se za stotine godina. Preizvodi, što ih Židovi kultiviraju bez irigacije, mnogobrojniji su

od arapskih. Tako je egipatska djeteljina i trava sa Roda izvršna krma za stoku, a kraj toga pospješuju i plodnost tla.

Sadjenje duhana s finansijskog gledišta mnogo obećaje. Kolika je vrijednost modernih metoda rada, vidi se u njemačkoj farmi Wilhelma, gdje su žetve duhana tri do pet puta veće, nego u istom kraju kod arapskih sadilaca. Van svake je sumnje, da ako će cionisti kolonistima uspjeti, da poboljšaju svoje metode gospodarenja bez vlage, da će tada žetva znatno ojačati, a kraj toga će se sadjenje moći proširiti i na južnije krajeve, u kojima su oborine manje.

Židovske kolonije. Dosad je gospodarski razvitak štetovao uslijed pomankanja faktora, koji je u kultivaciji Južne Kalifornije igrao glavnu ulogu, a to su kolonisti s dovoljnim vlastitim kapitalom, koji bi im omogućio, da na vlastitim kolonijama demonstriraju sve, što umjetnost i znanost mogu da na metodama i sredstvima rada pruže. Do sada su cionisti nastojali, da s najmanjim troškom osnuju što veći broj farma, umjesto da pokažu, što se kraj klimatskih prilika uz odgovarajuće investicije u novcu iz tla može postići. Još do nedavna bile su političke prilike u zemlji prenestalne, a da bi se useljivali imućniji ljudi. Kolonizacijom se je problem sastojao u tome, da se za ljude s malenim ili nikakvim kapitalom stvore mogućnosti za naseljenje.

Prije nego što bijaše podijeljen britski mandat, tek silom su se mogle osnivati nove kolonije. Ako se htjelo zemlju pripremiti na kolonizaciju, tad se moralo prije svega odaslati bataljone. Samo se na taj način moglo zaštititi radnike od napadaja razbojnika i beduinskih banda. Prvi od ovih bataljona sastojao se je od 100 radnika. Ovi su odaslani kao grupa radnika, a kao takvu su je i plaćali kod drenažnih i poljskih radova, kod gradnja kuća, puteva i t. d. Prilike, pod kojima se razvitak zbio, dovele su do začudne pojave u današnjoj kolonizaciji, t. j. da nema nikakvog utanačenja između kolonista i Keren Hajesoda. Zemlja je naseljena, sagradjene su kuće, farme izgradjene i upotpunjene stokom, a između organizacije, čijim sredstvima i vodstvom je sve to učinjeno i farmera, nema pismenog utanačenja. Zakup, što ga koloniste imaju da plate, novac, što ga K. H. predujmuje u svrhe

razvitka kolonizacije, iznos i termini plaćanja obroka, sve to treba da se tek ustanovi.

Rad, što je učinjen u kratko vrijeme žid. kolonizacije kod Jafe, a napose brzi napreci, koji se od postanka cionist. pokreta pokazuju, dokazuju nam, da židovski narod imade sposobnosti, da u ovim plodnim dolinama stvori vlastito gospodarstvo i kulturu, koje ne će trebati da se stidi niti najboljih vremena prošlosti. Od 80 žid. kolonija, što su u zadnjim godinama u Palestini nastale, 35 ih je osnovala cionist. organizacija.

Kompleks tla i njegov proizvod. Sveukupno tlo, što se u žid. kolonijama obradjuje, iznaša 163.163 jutara, a na njemu je u god. 1923. zasadjeno:

93.509 dunuma nasada, od toga	
oranžerija	11.171 dunama
vrtova mandulja	31. 07 dunama
vinograda	46.704 dunama
vrtova maslina	7.563 dunama
mlade šume, poglavito eukaliptove, stare šume, poglavito bukove	2.347 dunama

(Nastavak slijedi.)

Masaryk o boljševizmu, socijalizmu i cionizmu

Židovski pisac A. S. Birik objelodanilo je u varšavskom »Hajntu« opširan izvještaj o svom putovanju po Čehoslovačkoj. Njegov razgovor s predsjednikom republike o židovskom pitanju od vanrednog je interesa. Predsjednik republike primio ga je za svog boravka u Brnu prilikom primanja stranih novinara. Birik piše o tome, kako slijedi:

Nakon kratkog pozdravnog govora sa strane Masaryka, na koji je odgovorio vodja našeg putovanja, jedan kolega od »Petit Parisiena«, pošli smo na ručak. Jelo je prošlo nekom komičnom svečanosti i šutnjom. Tek nakon što se ručak dovršio, započeo je razgovor. Meni je prvome uspelo, da dodjem u odulji razgovor s predsjednikom, a to imam da zahvalim svome ruskome podrijetlu. Mladi general, koji je šef Masarykove kancelarije, veliki je rusofil. Rekao je Masaryku, da se među novinarima nalazi i jedan Rus, pa me je Masaryk, koji je sam nekoliko puta bio u Rusiji i koji rado govori ruski, dao dozvati k sebi. Ja sam odmah izjavio, da sam samo ruski građanin i da ne služim ruskim novinama, već židovskim. To je

predsjednika još više zainteresovalo i tako se među nama razvio razgovor na ruskom jeziku.

Najprije smo govorili o Rusiji. Masaryk dobro poznaje rusku povijest i imade mnogo osjećaja za ruski narod. Vjeruje i nadalje, da Rusija imade veliku budućnost. Komunizam drži lošim snom, koji se nikada ne će oživotvoriti. »Ja za svoju osobu ne mogu da poprimim komunizam«, rekao je predsjednik, »jer komunizam ubija svaku individualnost, a ja pako stojim na stanovištu individualnog i čovječjeg razvitka na svim područjima. Komunizam pretvara čovječanstvo u kasarnu«.

A socijalizam?

Socijalizam je već nešto sasvim drugog; u njega mogu da vjerujem. Sadanji kapitalistički poredak je jednostran, a svakoj jednostranosti mora prije ili kasnije da dodje kraj. Lako mogu da si predstavim socijalističku državu sa socijalističkim gospodarstvom, samo kraj toga moraju da se sačuvaju individualne osobine pojedinih lica i narodnosti. (Kako me je uvjeravala jedna ličnost, koja je blizu Masaryka, Masaryk je pristaša socijalne demokratije te dapače i glasuje socijalistički).

Tijekom daljnjeg razgovora o pitanjima manjina u Čehoslovačkoj, pitao sam predsjednika, što on misli o židovskom pitanju. On mi je odgovorio:

»Kod nas ne postoji židovsko pitanje. Židovi su kod nas potpunoma jednako-pravni i mislim, da su zadovoljni, a s druge strane smo i mi zadovoljni sa Židovima. Mislim, da je antisemitizam kod nas kao politički program nemoguća stvar. Nekoji su to pokušali, no nijesu uspjeli. Češki je narod daleko od svake rasne mržnje. Narodi ne moraju da se medju sobom baš ljube, no dostaje ako se razumiju i poštivaju.

Držite li da su Židovi nacija?

To je ponešto komplikovano pitanje. Pred rat bio je pojam nacije usko vezan uz državu, ali sada smo spoznali, da svako društvo, koje se subjektivno smatra nacijom, tom činjencom postaje nacija ostalima ravnopravna. Što se Židova tiče, pripravnimo smo, da ih priznamo nacijom i da im podijelimo sva prava narodnih manjina. No Židovi sami medju sobom nijesu složni; imade medju njima raznih smje-

Wolffsohnova vjernost Herzlu

Donosimo iz Wolffsohnove korespondencije jedno pismo, što ga je Wolffsohn pisao Herzlu kao odgovor na jedno veliko pismo, u kojemu mu Herzl spočitava, da ga je izdao i da žali da se u njemu prevario. Slična pisma, koja je Herzl upravio na druge odlične sumišljenike, prouzrokovala su prekičuće s Herzlom; tek Wolffsohn nasmogao je snagu, da i nakon ovakvog pisma, Herzla ponovno uvjeri o nepokolebivoj vjernosti, koju je Herzl, pored svih časovitih ispada, cijenio i nagradio svojim intimnim prijateljstvom.

Köln, 28. februara 1902.

Dragi prijatelju!

Kad bi mogao — kao što Ti veliš — gledati meni u trbuh, ne bi sigurno rekao, da sam postao drugi. Odan sam Tebi danas kao i prije i ostat ću to cijeli moj život. Ali samo Tebi, a ne Tvojim savjet-

nicima. U svim velikim stvarima bio sam vazda na Tvojim strani. Teško će Ti biti da mi dokažeš, da nisam sve Tvoje želje ispunio, — u manjim stvarima, kao u internim poslovnim stvarima banke, morao sam u Tvojim vlastitom interesu i u interesu stvari nažalost postupati protiv Tvoje želje. Konačno sam ipak učinio sve, što si Ti htio. Imam izvrstan prijedlog. U čisto poslovnim stvarima uzmi mene kao Tvoga savjetnika, a ja ću onda učiniti sve, što Ti hoćeš. — Vjernijeg, odanijeg prijatelja od mene teško da ćeš naći i vjeruj mi, o našim poslovima razumijem više, no ijedan medju nama. Onih 3 milijuna što si tražio, dobit ćeš, za to ću se ja pobrinuti! Dao Bog, da ih možeš upotrijebiti i iskoristiti! Upravo time, da smo u zadnje vrijeme mnogo diskontirali, sad smo u stanju, da svaki čas rediskontom dodjemo do novca.

U istinu mnogo sebi ne utvaram, ali to mogu mirno tvrditi, da imadem nešto trgovačkoga »sehla«. — Velim Ti to, da polažeš veću vrijednost na moje riječi, no što si to, barem u zadnje vrijeme, učinio. Otkad Te poznajem, živim zapravo već u židovskoj državi, gdje se sve zbiva kao i u drugim državama, samo se nijesam mogao nikako uživiti u ulogu »izdajnika«; pa Ti sigurno sam ne vjeruješ u to, da sam, ja prema Tebi »izdajica«!

O »predsjedništvu« držiš Ti sigurno više no ja. Za tu odliku ništa ne dajem. Kad će drugi biti predsjednikom, tražit ću za njega mnogo, mnogo više, no što sad tražim za sebe. Da sve treba da se temelji na uzajamnosti, rado priznajem, a znaš li što ja za sebe tražim? Da Tvoje djelo uspije i da ja nikad od toga ništa nemam. Kako samo možeš misliti, da se na mene više ne možeš osloniti? A na koga dru-

rova, koji se medju sobom pobijaju, tako se cionisti izričito proklamiraju narodom.

Da li Vam je gospodine predsjedniče, cionizam i židovski nacionalizam simpatičan?

Jest, akoprem Židovi nijesu nacija u običnom smislu riječi, mogu to da postanu. Šovinizam je smiješna i luda stvar. Nijesam Čeh, da mrzim i proganjam Nijemce ili obratno. No kao individualista volim svaki razvitak čovječjih i nacijskih osebina. Nacijonalizam, koji će obogatiti svijet novim bojama i osebnim kulturama, moramo da poštujemo. Ne ću da govorim o kršćanskoj ljubavi, to je preširoka tema. Kakovog smisla može da imade nacionalizam, kojemu je jedina svrha egoizam te mržnja i prezir za ostale nacije. I država mora da imade neku idealnu vrijednost, inače nije država, već neki birokratski stroj. Što se tiče cionizma, držim ga šansom budućnosti žid. naroda, a kao takovu je ne smijemo napustiti. Svakako mi je cionizam kao sivar karakter simpatična. U sebi imade neku potenciju volje, a židovskom životu daje karakter. Usred našeg razgovora pojavljuje se general, duboko se nakloni i javlja predsjedniku, da je već skrajnje vrijeme, da se podje k svečanostima. Predsjednik ustaje, žali što mu nije moguće da se porazgovori i s ostalim kolegama i oprašta se od nas.

Zavidno su me gledale kolege. Bio sam jedini, koji je imao sreću, da dulje vremena govori s predsjednikom.

Kfar Jeheskel

Druga je kolonija na zemljištu Keren Kajemeta, o kojoj ćemo u našem listu da govorimo Kfar Jeheskel, koji se može da nazove blizancem Nahalala. Kfar Jeheskel osnovan je u isto vrijeme i na jednak osnovici kao i Nahalal, pa već od početka vlada prijateljska konkurencija između oba naselja.

Položaj: Kfar Jeheskel leži u Emeku, sačinjava dio područja Nuris, koso je položen prema željezničkoj pruzi Afule—Zemah, između stanica Afule i Beisana. U mjesto se može da stigne željeznicom iz Jerusalajima za pet i po sata, a iz Hajfe za jedan i po. Leži veoma blizu željezničkoj stanici Ein-Harod, pa odatle transportira svoje produkte u Hajfu, kao što to čine i sva druga naselja u Emeku.

goga? Poznajem svu Tvoju okolicu i poznajem Tebe. Nijesam nikada kolebao i ne ću to nikad učiniti. U glavnoj stvari ne ću ništa da kažem, jer ćemo o tome govoriti u Beču.

Srdačnim pozdravom Tvoj vazda vjerni

Daade.

Iz Wolffsohnovog testamenta

Mojim milim prijateljima Jacobusu Kannu, dru. N. Katzenelsohnu i dru, Eduardu Leszynskome.

Imam prema Vama potpuno povjerenje, da ćete moj imetak (odbišli legat, koje sam odredio u testamentu i koje ću još odrediti) upotrijebiti prema mojim željama. Želim, da se sav moj imetak upotrijebi u Palestini za opće židovske, po mogućnosti cionističke svrhe.

Ime. Prvotno zvaše se kolonija Ejn Tabun (Samuel 29, 1). Ime Kfar Jeheskel dano je selu prema želji plemenitog darovatelja, koji je svojim darovanjem Keren Kajemetu stvorio mogućnost osnutka toga naselja.

Godinu dana prije toga zamolio je glavni ured našega Fonda toga gospodina, Židova sa orijenta, da nešto daruje Keren Kajemetu. Dao je tada 10.000 funti istaknuvši dva uvjeta: da se novac tako upotrebi, te bi se ovakim načinom uvijek učilo ime njegovoga pokojnoga brata Jeheskela i da se njegovo ime ne smije da oda. Stvorilo se mišljenje, da bi se misao prvog uvjeta mogla najbolje ostvariti tako, da se osnuje neko naselje imenom Kfar Jeheskel. A za taj je naum bila potrebna oveća suma novaca. Anonimni darovatelj izjavio je, da ne može preuzeti obveze za dalje darivanje, ali da hoće onako kako može pomagati Keren Kajemet Lejisrael. Nacionalni Fond počeo je da izrađuje nacrt za naselje, pa je malo vremena iza toga od anonimnog darovatelja opet dobio iznos od 10.000 funti. Od onda dostigli su darovi toga prijatelja Keren Kajemeta svotu od 35.000 funti. Posljednji je dar stigao tek u maju ove godine.

Troškovi osnutka. Od 20.000 dunuma zemljišta u Nurisu, koje je kupio KKL, bijaše 6.000 određeno za novo naselje, uređeno na osnovici individualističke gospodarske forme. KKL dao je dalje novaca za drenažu močvara i Ejn Tabunu, za uređejne vodovoda, izgradnju ceste do željezničke stanice i za nasade drveća. Keren Hajesod davao je zajmove za gradnju kuća i nabavu inventara.

Plan sela. Kolonije, što su osnovane prije rata, dozivaju nam danomice u pamet greške, koje su počinjali, njihovi osnivači. U njih je vladao običaj, da kuće, gospodarske zgrade i vrtove izgrade s objiju strana, uzduž jedne i jedine ceste. Nije postojala neka centralna točka naselja, a prema tome ni organičko jedinstvo. Nijesu izgradili puteve do sela, pa se za kišne dobi gotovo i nije moglo doći do njih.

U nacrtu seljačkog naselja Kfar Jeheskela (izradio ga je arhitekt za izgradnju gradova i kolonija Rihard Kaufmann) određena je unapred čitava shema gradnje. Selo čini središte svega zemljišta, što pri-

Konstituirajte se odmah iza moje smrti u odbor Wolffsohnova Fonda. Ovaj odbor neka sastoji od 3 ili više članova. Umre li koji član, neka preživjeli članovi biraju novoga, tako da odbor uvijek sastoji od najmanje tri člana. Želim, da Hans Herzl — ako Vi to smatrate podesnim — pripada odboru.

U prvome redu neka se iz moga imetka kupi grobnica u Palestini, u kojoj se imadu sahraniti kosti Herzla, moje supruge i moje. Ujedno se imadu podmiriti svi troškovi prevoza. Želim da ležim pokraj Herzla i da moj nadgrobni kamen ništa ne sadržava osim moga imena, dana rođenja i smrti i riječi: nasljednik Herzla, predsjednik cionističke organizacije.

Ostatak moga imetka neka se upotrijebi za opće židovske, po mogućnosti cionističke svrhe u Palestini...

pada naselju. Podijeljeno je na 60 blokova, sve po 100 dunama za svaku porodicu. Na svakom bloku ima mjesta za zgrade, dvorište i vrt za intenzivnu kulturu. Zemljište za ekstenzivno poljodjelstvo, 90 dunama za svaku porodicu, leži izvan sela. Pet je dunama zemlje određeno za svakog zanatliju i za ostale ljude, koje svaka kolonija treba (učitelj, kovač itd.). Određeno je dovoljno zemljišta za javne zgrade, bolnicu, školu itd.

Onako kao i u Nahalalu šire se jednaki blokovi zemljišta od središta rastavljeni radijalnim crtama, što naliče žbicama na kolu. Selo leži na brežuljku, a odlikuje se nadasve zdravim podnebljem.

Opskrba vodom: Kfar Jeheskel dobiva vodu sa izvora kod Ejn-Haroda; to je ono vrelo, kod kojega je Gideon kušajući ljude načinom, kako će piti vodu, odabrao tri stotine drugova, s kojima se borio protiv Midjanićana. Budući da taj izvor leži na području brda Gilboa, mora se voda da tjera sisaljkama na visinu brežuljka Kfar Jeheskela. Taj posao vrše dvije sisaljke od 10 konjskih sila, a glavne su dovodne cijevi dugačke dva kilometra. Iz rezervoira spušta se voda zbog gravitacije do svake kuće i svake farme. Što ta uredba za stanovnike naselja znači, može se da spozna, kad se čovjek sjeti, da su prije toga vodu sa izvora na vrh brda morale da nose mazge. Ta bi se voda lijevala u velike bačve, što su se nalazile u svim većim ulicama sela, a odavle bi je opet domaćice morale da nose do svojih kuća.

Nasada. Izuzevši jednu šumu eukaliptusa izvan sela na području od 220 dunama posadjeno je u selu mnogo drveća, pa mu daju prijatnu sliku. S objiju strana glavnih puteva posadjeno je drveće, što čini lijepu aleju. I ispred svake kuće ima po nekoliko stabala. Granice naselja naznačene su stablima, što već dostiže visinu od četiri do pet metara.

Miješano gospodarstvo. Svaka porodica imade svoju baraku, u kojoj su dvije sobe i kuhinja. Iz čvrsta materijala gradjene staje i suše već su odavna dovršene. Selo ima 148 krava, a medju njima ima 46 komada čistokrvne pasmine. Hvala boljoj metodi uzgajanja i boljoj kvaliteti zasadjene hrane daje svaka krava u jednoj godini prosječno do 2500 litara mlijeka, a Arapu daje njegova krava godišnje tek oko 600 litara. Od dobivena mlijeka oduzima se neki kvantum za potrebe stanovnika naselja, a ostali dio otprema u Hajfu, pa se ondje prodaje.

Uporabom inkubatora, nabavljenih iz Amerike izleglo se ovog proljeća oko 700 do 1000 pilića na svakoj farmi.

54 košnica daje med, pa se i time može štošta da privredi, ali ova grana gospodarstva traži nešto više spretnosti.

Vrtovi oko kuća natapaju se vodom iz vodovoda, pa se tako u njima može da uzgaja različito povrće. 206 dunama zemlje, što je određeno za sadjenje voćaka, obrašteno je lozom, pa će se prvo grožđe koje se već može jesti obrati ove jeseni. 120 dunama zasadjeno je narančama, kaj-sijama, smokvama itd. Više je od 5000 dunama izorano. Najveći dio tla određen je za žito. Kolonija posjeduje traktor, koji

podjednako ore i sije. Obavlja rad dvanaest teglećih životinja i obradjuje dnevno pedeset dunama, a Arapin treba dvadeset dana da svojim volovima obradi taj dio zemljišta.

Stanovništvo. Od 60 stanbenih zgrada u Kfar Jeheskelu pripada 58 kuća obiteljima. Sve stanovništvo broji 195 ljudi; od ovih je 122 sposobnih za rad. Ostatak čine djeca, a ta imaju svoj dječji vrt i svoju školu. Oni su nada tih radnika. Uzrast će kao rodjeni seljaci, što ljube seljački život, pa drugačiji i ne žele.

Industrijska poduzeća u Palestini

Piše: Artur Engländer.

Glavni problem židovske kolonizacije jest pojačanje židovskog gospodarstva u Palestini. Do danas je gotovo cjelokupni gospodarski život razdijeljen u jači arapski i slabiji židovski. Arapsko gospodarstvo treba uslijediti male zadaće, koje je sebi stavilo, i mala sredstva; ono posjeduje plodno zemljište, marvu i pretek jeftinih radnika. Opticaj novca zatvoren je u tom gospodarstvu. Pored toga ono dobiva još prihoda novcem iz židovskog gospodarstva. Židovski novac dolazi u ruke Arapa za zemlju, rad, transport, životne namirnice, a vrlo rijetko se vraća, obično za specijalne radove i specijalne poslove, indirektno i porezima, carinama, željeznicama. Osim toga šalje židovsko gospodarstvo velike iznose u inozemstvo za sirovine i dobiva za njih svoje kolonije, činovništvo, učitelje i liječnike. Dokle god židovsko gospodarstvo ne će biti izjednačeno u produkciji i konsumu, dotle će trebati prihoda iz vani. Poželjno je da prestane ova dioba gospodarstva, — ali prilike u Palestini ne obećaju da će to uslijediti u dogledno vrijeme. Do onda je jedino rješenje stvaranje produktivnih središta poljoprivrede i industrije, povećanje producenata i konsumentenata. Trebamo novih kolonija i industrija.

Zadnje godine kolonizatornoga rada pokušale su da udovolje ovoj spoznaji, ali ipak zaostaju novo stvorene kolonije i preduzeća za općim potrebama. Jedan od razloga tome je nedostatak povjerenja prema industrijskim preduzećima u Palestini. Pa ipak je zadnja izložba u Tel Avivu u njezinoj malenij formi dala vanredno ukusnu sliku o kvantitetu i kvalitetu palestinskih proizvoda. Pokazala je, da postoji čvrsti temelj industrijskih poduzeća na koji se može dalje graditi. Vjerojatno će naredno vrijeme donijeti preokret u naziranju o rentabilitetu palestinskih preduzeća; zadnje krize u Evropi sigurno će nešto tomu doprinijeti. U Palestini osnovane su zadnjih godina ove industrije: Tvornica silikata u Tel Avivu s kapitalom od 100.000 funti, nadalje 10 tvornica cigala, fabrike za preradu drva s kapitalom od 40.000 funti, veći broj gradjevnih poduzeća sa 60.000 funti, tvornica cementnih ploča, Ruthenbergovo društvo za elektrifikaciju sa 100.000 funti, Kremenzky sa 7000 funti, tvornica čokolade »Raanan« sa 12.000 funti, tvornica cigareta sa 12.000 funti, mlinovi u Haifi sa 100.000 funti, tvornica ulja »Šemen« sa 125.000 funti, društvo za dobivanje soli u Ajlitu »Melah« sa 40.000 funti, tvornica leda sa 5000 funti, tvornica kartona sa 2000 funti, tiskare sa 85.000 funti, nekoliko tvornica živežnih namirnica te tvornice za svijeće, sapun i neke druge vrste robe. K tomu dolaze tvornice, koje se sad grade i to tekstilna fa-

brika, tvornica za cipele i tvornica cementa sa 225.000 funti. Ukupna svoća investiranog novca u židovskoj industriji iznosit će oko 925.000 funti.

Vlada nastoji da podupire razvitak industrije. Za unapredjenje gradjevnih djelatnosti snizila je uvoznu carinu na 3%; ona uzdržava posebni departement za industriju i trgovinu, koji izdaje informacijom list »Commercial Bulletin«. Cijonistička egzekutiva također uzdržava gospodarski odsjek, te izdaje hebrejski stručni časopis »Mišar vetaasija«.

Radništvo koje učestvuje u izgradnji Palestine bilo je do prije 2 godine gotovo isključivo zaposleno u poljoprivredi; ali dolaskom velikih masa spoznala se potreba, da radništvo djeluje i u industrijama. Dokaz je jakog nacionalnog osjećaja našega radništva, da ne pobija silom osnutak kapitalističkih poduzeća, već da je spoznala, da je to jedini put, da se zaštiti pred iskorišćivanjem.

Počeci zadružnih industrijalnih i obrtničkih preduzeća pored sviju poteškoća obećaju uspjeha, ma da se osjeća nedostatak kapitala i školovanih stručnih sila. Na mnogim područjima obrta postoje kooperative. Stolari, pekari, poslolari, kovači, bravari i mnogi drugi imaju u cijeloj zemlji velik broj preduzeća i mehaničke radionice. Veliku budućnost imaju industrija kamenoloma i klesarstva; za razvoj tih industrija brine se samo radništvo. Velika važnost Soler Bone za graditeljstvo u Palestini opće je poznata, ne treba da o tome pobliže govorimo. Dostora bit će osnovan savez industrijalnih kooperativa, koji hoće nabavom novca i savjetovanjem podupirati razvoj obrtničkih zadruga.

Naročito treba istaknuti veliko kooperativno stolarstvo Soler Bonea u Tel Avivu, koje je uređeno najmodernijim strojevima i zaposljuje 30 radnika; nadalje kooperative bravara, radionice njemačkog Blau-Weiss, te mehaničke radionice »Amak« u Haifi sa jednom ljevaonicom, nadalje kooperativu »Herut« za instalaciju vodovoda. Od interesa su i industrijalna preduzeća Gudat Haavoda. Trebalo je naravno mnogo rada dok su iz svih tih kooperativa nastala gospodarsko-aktivna preduzeća.

Posebno je poglavlje stvaranje industrije u savezu sa poljoprivredom. Ova treba za svoj razvoj tehničku okolicu, koja će joj dati obrtničke potrebštine, nužna tehnička pomoćna sredstva, poljoprivredne strojeve, a s druge strane bila kadra da konsumira poljoprivredne proizvode.

Velik napredak za stvaranje tehničke okolice za poljoprivredu u Emeku je zaključak kolonija, da u Afule osnuju modernu mehaničku radionicu sa stručnim silama, koja će moći da kvucot daje sva potrebna tehnička pomoćna sredstva i u velike podupirati razvoj produkcije. Time će ove zasebine postati nezavisne od privatnih radionica, jer će u vlastitim radionicama moći sve radove izvesti uz manji trošak.

Ne ćemo da se upušamo u opširniji prikaz palestinske industrije. Svrha nam je bila, da ukažemo na ono što postoji i na napredak koji je postignut, a naročito da izmedju privatno-gospodarske i zadružne industrije ne postoji borba, već da oba smjera idu svojim putevima i svim svojim silama nastoje da služe razvoju zemlje. Tek jedno hoće no da istaknemo: palestinska industrija zaslužuje veću pažnju i unapredjenje od svih židovskih krugova.

Keren Hajesod

Obnovni rad Keren Hajesoda u julu. Radovi, što su novcem KH u julu izvedeni, zraču veliki korak prema naprijed u našem obnovnom radu. KH je uspjela, da pokrije cijeli za jul predviđeni budžet, a osim toga da podmiri i dugove iz prošlih mjeseci. Osobito je radosna činjenica, da su isplaćeni svi zaostaci u nastavnom departmanu, pa su učitelji u cijonističkim školama već od marta mjeseca dobivali redovita svoje plaće, čime im je znatno olakšano stanje. Veći dio useljenika potrebovan je pomoći KH kod svog iskrcavanja u Jafi i kod prazne useljeničkih ureda; za samu nastambu u zemlji nijesu tražili finansijske pomoći od KH. Ukupni iznos zajmova, što ih je KH podijelio novim useljenicima za njihovu nastambu iznaša 450 funti.

Gospodarska kolonizacija. Za gospodarstvo izdao je KH ove godine već 110.000 funti. Stanje žetve je osredne. U nekim mjestima, napose u Tel Adasu, žetva je slaba, dok u nekim mjestima Emeka premašuje osrednju žetvu. U mjestima, u kojima se je odmah poslije žetve god. 1923. djubilo i oralo, žetva se je ponajbolje razvila. Gospodarski odio je stoga zaključio, da stoku i gospodarske strojeve pribavi još u julu, da se što prije uzmagne započeti obradom tla za sjetvu god. 1925. To je omogaćeno predumom KH na budžet od god. 1925. Gospodarski odio pregovara nadalje glede nabavaka velikih količina umjetnog gnojiva, da time uveća produkciju kolonija a time i dohotke kolonista.

Saradnjom gospodarskog te trgovinskog odjela P. C. E. i udruženja gosp. radnika započet će se u buduću naredovita prodaja gospodarskih proizvoda. S »Hamašbirom«, koji prodaje veći dio proizvoda kolonija, vode se pregovori. Imao bi se osnovati naročiti odio za prodaju gospod. proizvoda, specijalno povrća, peradi, jala i mlijeka. Trajno namješteni stručnjak nadzirat će prodaju i sabirat će informacije o domaćim i stranim tržištima, provest će pripreme za kupnju zemljišta potrebnog za sistematsko povrtlijarstvo itd. Povrtlijarstvo bilo je ove godine uspješno, naročito ondje, gdje bijaše dovoljno vode. Peradarstvo pokazalo je također znatne uspjehe, pa je mnogo peradi došlo na tržište.

Gradnje, koje su se u god 1924. imale izvesti, dovršene su. Novcem KH izvedene su sljedeće gradnje: 25 staja u Nabrahau, 15 staja u Kfar Jeheskijelu, 3 barake ukvuci Giva, 6 baraka u Bet Afli, 16 staja u Kfar Nalahu, 8 u Merhaviji, 1 kuća i 1 staja u Daganiji, 10 kuća za Jemeničane u Rišonlecionu, 17 staja u Gederu i 180 baraka u raznim naseljima i kolonijama.

Gradska kolonizacija i rad. Keren Hajesod učestvuje u velikoj mjeri u Soler Boneu. Pomoću Hipotekarne Banke, koju je osnovao KH, omogaćeno je izvajanje gradnja u većem opsegu, a na tom području Soler Bone zauzimlje prvo mjesto. Osim toga izobrazuje Soler Bone i židovske gradjeviniske radnike. KH preuzeo je od Soler Bonea prioritetnih akcija u vrijednosti od 8000 funti, a ove akcije učestvuju na dobitku Soler Bonea do 6%. Nadalje dobio je Soler Bone i zajam od KH, da likvidiše svoj rad kao Misrad Laavotot Ciburiot.

U julu su novcem KH provedeni najrazličitiji radovi, tako drenaže u Hadar Hakarmelu i izgradnja električne centrale Ruthenbergovog projekta kod Haife. U novoj mizrahističkoj četvrti sjeverno od Jerusolima sagrađeno je 10 kuća, dok je u Mekor Ha'im sagrađeno 18 kuća na zemljištu K. K. L.-a.

Radni departman podijelio je u julu 530 funti kao zajam četvrti Bet Hakerem kod Jerusolima, da se ondje sgrade ceste. Kod ovih će radova biti uposljeno 50 radnika. I kamenolomima Soler Bonea, u kojima je uposljeno 100 žid. radnika, podijeljen je malen zajam.

725 funti podijeljeno je raznim trgovinama, tako i Becaletu 400 funti, da proizvede robu za palestinski paviljon na izložbi u Wembleyu.

Japanac daruje 500 funti za Keren Hajesod. Kako javlja u Shanghai-u izlazeći »Israel Messenger« predao je predsjednik Azijskog Društva u Shanghai-u dr. Tanke, poznati Japanac, nakon razgovora sa poslanikom K. H. drom Bencijonom svotu od 500 funti za K. H. Priležeće pismo glasi:

»Dozvolite mi, da Vam izjavim moje najveće priznanje za Vaš rad za izgradnju Palestine. Osjećam najtoplije simpatije za Vaš pokret i spremam sam, da suradjujem. Židovski narod igrao je ne-

kađa važnu ulogu i uvjeren sam, da je cionizam pravo sredstvo, da se cjelokupno židovstvo probudi na samopomoć i nacionalni rad.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

IZJAVA ENGLESKOG MINISTRA ZA KOLONIJE.

Iz Johannsburga u Južnoj Africi javlja: Egzekutiva cionističke organizacije u Južnoj Africi predala je ministru za kolonije, Thomasu, koji je posjetio Johannsburg adresu, u kojoj izrazuju zahvalnost Židova za proklamovanje Balfourove deklaracije i za prijatnu izjavu sporazuma s tom deklaracijom sa strane današnje radničke vlade.

Mr. Thomas odgovorio je, da je ponosan na to, što je kao prvi radnički ministar u donjoj kući izjavio, da vlada ponovno potvrđuje Balfourovu deklaraciju. Thomas izjavio se s puno hvale o sir Herbertu Samuelu i dru. Weizmannu i rekao među ostalim, da Židovi mirne duše mogu da se pouzdaju u časnu riječ Velike Britanije i vjerovati u njezinu dobru volju. Neka u njoj vide dovoljnu garanciju, da će se ostvariti židovske nade glede budućnosti Palestine.

Dr. Weizmann i Kish putuju u Palestinu. Kako doznajemo otputovali su dr. Weizmann i Kolonel Kish dne 17. septembra u Palestinu. Louis Lipski, Leonhard Stein i dr. Berthold Feiwel putovat će tokom mjeseca oktobra u Palestinu. Njihov put posvećen je važnim vijećanjima.

Izbori u bečkoj bogoštovnoj općini. Predsjedništvo bečke bogoštovne općine raspisalo je izbore, jer je ministarstvo odobrilo novi statut općine i novi izborni red. Izbori će se obaviti 9. novembra o. g.

Židovsko pitanje u sovjetskoj Rusiji. Židovski dopisni ured javlja iz Rige, da je predsjedništvo sveruskoga sovjetskoga odbora potvrdilo imenovanje posebnog odbora za poljoprivrednu kolonizaciju Židova. Odboru pripadaju među ostalima Simonov, Litvinov, Krasin, prema čemu se po pisanju komunističkoga »Emesa« ima zaključiti, da sovjeti tu stvar ne smatra židovskom, već općom državnom. Pitanje poljoprivredne kolonizacije Židova u Rusiji već je dugo na dnevnome redu; iz Rusije stižu neprestano nove vijesti o velikim projektima za kolonizaciju, o imenovanju komisija — ali sve to treba primiti velikom skepsom, dok ne vidimo djela. Međutim se sa sovjetske strane dosta jasno istaknulo, da nema sredstava za preseljenje tih Židova i da bi bilo nužno, da Židovi izvan Rusije namaknu ta sredstva. S vremena na vrijeme čujemo, da se Židovima, koji su već bili naseljeni, oduzimaju zemljišta od lokalnih oblasti i seljaka. Iz ovoga stanja stvari dobivamo dojam, da izvjesni krugovi sovjetske Rusije žele da ublaže židovsku nuždu kolonizacijom u unutrašnjosti zemlje, ali da odlučni krugovi nemaju snagu da riješe taj problem.

Isto tako oprezno valja primati izvjesne vijesti političke naravi, u koliko se odnose na židovstvo. Tako se sad pronose glasovi o ustrojenju lokalnih sovjeta izborom pučanstva.

Sve ove vijesti imaju jasnu tendenciju. Treba židovsko pitanje, koje u Rusiji postoji, prikazati u boljem svijetu.

Cionistička svjetska omladinska konferencija. Svjetska konferencija cionističke omladine, koja je uz velike svečanosti otvorena 2. septembra u Danzigu, imade cilj, da ostvari svjetski savez cionističke omladine. Riječ »omladina moramo da ovdje shvatimo u nekom drugom, užem i osebnom smislu, jer su na omladinskoj konferenciji zastupane samo one omladinske organizacije, koje su u svom omladinskom radu organizovane na način skauta ili njemačkog »Wandervogela«. Sporazumjeli su se stoga za formulu, da se radi o omladinskim savezima, kojima je centralna zadaća, da kontinuirano odgoji ljude, koje ti savezi obuhvaćaju. Pripadnost omladinskom savezu je revolucionaran akt, koji ne uplivlje samo na jedan dio života tih omladinaca, već na cijeli život. Govornik, koji je otvorio kongres, rekao je da govori ispred delegata, koji reprezentiraju 30.000 članova. Ako ovaj broj možemo i skeptički da promatramo, ipak moramo priznati, da je ovaj omladinski pokret postao važan faktor u židovskom životu, a to ne ovisi samo o broju, već i o kvaliteti njegovih pristaša. Najvažniji jest fakat, da ovaj omladinski pokret imade ciljem, da savršeno preobrazu židovskog čovjeka, a to je potpuna negacija ne samo galuta, već i dosadanje forme građanskog života. Ovaj pokret daje u kratko pismu, koji će za cijeli narod u Erec Izraelu stvoriti novi život.

Kraj ove velike zadaće rastu omladinski savezi, a rastu i zahtjevi. Prelaz iz čisto omladinskog pokreta, koji postoji samo zbog samoga sebe, u zbiljski život, nije još nijednom omladinskom pokretu uspio. Židovska pak omladina, koja se nalazi usred zbiljske obnove jednog cijelog naroda, imade u tome više šansa od bilo kojeg naroda, pa shvatljivo je, da i kod ove konferencije Erec Izrael stoji u centru svijeta vijećanja. Ne može se izbjeći, da ovakova vijećanja uvijek u sebi imaju nešto paradoksnog, jer je u biti učesnicima stih samog vijećanja stran. Ostvarenje onog, za čime ovaj pokret ide, može se provesti u životu, a ne u dvoranu za vijećanje. Protivština spram politike i igranje društva, spram nestvarnosti i isprazne formalističke građanskog cionizma, prijašnjih vremena, ne smije da poprmi forme strogog parlamentarizma. Po svoj prilici to ne će biti drugačije, ta na koncu ne odlučuje forma već rezultat i intencija.

Najvažniji savezi, koji su ovdje zastupani jesu Hašomer Hacair, njemački Blau-Weiss, čehoslovački Tehelet Lavan. Najveći od saveza je Hašomer Hacair s centralom u Poljskoj te manjim podružnicama u Rumunjskoj i ostalim zemljama. Hašomer Hacair, kojemu je prije bio glavni logor Galicija, izdao je god. 1919. lozinku općeg iseljenja u Palestinu. Tada je oko 200 njegovih ponajboljih članova, mladića i djevojaka pošlo u Palestinu. Jezgru ove grupe sačinjava danas Kibuc Hašomer Hacair u Bet Aili (Nurisu), no osim toga imade i drugih grupa šomera u zemlji.

O problemima, s kojima imigranti imaju da obračunaju, govorilo se i na ovoj konferenciji, no govorilo se i o drugom problemu, da su naime ponajbolje sile pokreta ostavile Evropu, pošle u Erec Izrael, a time je ugrožen opstanak pokreta. Znamo danas, da za probudjenje naroda treba haluca ne samo u Erec Izraelu, već i u galuti. No omladini je vrlo teško, da iz ove spoznaje povuče konzekvence. Palestina i nadalje ostaje u isključivom interesu.

U držanju spram Palestine pokazuju se najbolje diferencije na ovoj konferenciji. Protivna naziranja karakterizovana su njemačkim Blau-weissom i Hašomer Hacairom. Česki Tehelet Lavan i njemački Brit Haolam i druge omanje grupe idu s Hašomer Hacairom usprkos nekih nijansa u naziranju. Blau-weiss je u neku ruku izoliran, ako se kod takovih konferencija ovaj izraz u opće smije da upotrijebi. Grupa šomera zahtjeva, da novi savez bude nosilac omladinskog židovskog pokreta, koji je upravljen na Palestinu, a mora da

i nedvojimno pristane uz ideju kolektivističke zajednice te usku saradnju s palestinskim radništvom, čijim potomstvom se omladinski pokret smatra. Blau-Weiss je u svim tim točkama mnogo suzdržljiviji. Doduše i on priznaje potrebu saradnje s palestinskim radništvom, no da predjedava kod toga, da težište same stvari drugdje leži. Blau-Weiss naglašava potrebu, da se uzimlje obzira i na potjecanje pojedinih ljudi te ističe da omladinci u Njemačkoj, koji potječu iz asimilovanih krugova, moraju da dobe sasvim drugi odgoj od omladinaca sa Istoka. Blau-Weiss stoga ide za tim, da neostabljeno održi svoju autonomiju, a napose svoj zasebni statut. Prijedlog Blau-Weissa traži, da se osnuje liga omladinskih saveza, koja će izmjenjivati svoja iskustva i priredljivati zajedničke akcije.

Javne rasprave dovršene su u četvrtak popodne. Debata, u kojoj je učestvovao i Hans Kohn ispred cionističke egzekutive, donio je mnogo interesantnoga, o čemu ćemo još posebno izvještiti. Rezultat bijaše, da je permanentni odbor dobio zadaću, da izradi formulu, koja će da udovolji obje partije. Program šomera formuliran je po kongresu šomera, koji je održan prije omladinskog kongresa u Danzigu. Ne će biti stoga lako da se nađe neka srednja linija, no van svake je sumnje, da će to uspjeti. Kad će rezultat biti poznat, još ćemo progovoriti o ovoj omladinskoj konferenciji, koja je svakako bila važan događaj.

Godišnja konferencija čehoslovačkih cionista bila je 7. i 8. o. m. u Olomucu. Glavni predmet rasprava bio je novoizrađeni finansijski plan. Imajući u vidu veliki broj cionističkih sabiračkih akcija, koje šteteju jedna drugu i tako postizavaju male rezultate, te da se ovim akcijama obuhvaća samo mali dio Židova, ovaj plan predviđa u prvom redu centralizaciju. Prema tome bi se svaki cionista i svaki koji je zainteresiran na izgradnji Erec Izraela morao redovitim tjednim prinosom otkupiti od svih cionističkih akcija. Jedino je Keren Hajesod iz ove velike akcije isključen. Akciju bi imali povesti putujući tajnici. Konferencija je principiјelno prihvatila ovaj plan i ima se prethodno provesti u Češkoj, Moravskoj i Šleziji.

Cionistički rad u Americi. Veliki interes i saradnja između mnogobrojnih odbora i federacija vlada radi jesenjskog K. H.-driva, Keren Kajemeta, prodaje zemljišta amerikanskoj koloniji »Herzlia« u Palestini, za Hadasu, veliku šekejsku akciju i t. d. Iz New Yorka delegiran je poslanik u gradove Middle Westa da tamo prigodom velikih blagdana započne velikim drivanima. U Baltimoru drže se neprestano konferencije u stvari velike kampanje u novembru. I sinagoge će pomoći kod predradnja time, da će se za blagdana u njima tumaćiti važnost kampanje i K. H. Isto se radi i u Philadelphiji. U Chicagu vodi se kampanja za »Herzliu«.

Darovi za Keren Kajemet stalno rastu. U mjesecu junu i julu unišio je kod glavnog biroa KKL u Jerusalajimu 29.473 funte. Time je dosadašnji prosječni mjesečni primitak premašen. U augustu došlo je 19.761 funta, što je ove godine najveći mjesečni primitak, pa je u prošlih 11 mjeseci unišio 132.151 funta. Amerika je ovaj mjesec poslala 8000 funti.

Konferencija »Ose«. Pod predsjedništvom dra. Grana održana je sjednica »Ose«, kojoj su pribivali zastupnici iz Poljske, Litavske, Latiške, Rumunjske, Danziga, Rusije i Engleske.

Dr. Rosenthal izvještuje o organizacionom radu. Savezu pripadaju: 12 centralnih organizacija i 10 odjela. Organizacija uzdržava 118 zavoda, od kojih je u posljednjoj godini osnovano 58. Najveća djelatnost razvijena je u Rusiji i okrajnim državama.

Palestinski građ. zakon. Kao što javlja »Doar mogao objelodaniti ovaj zakon, jer je lozanski zakona preispita po stručnjacima kod kolonijalnog ureda. Pošto sad otpada razlog radi kojega se nije

Platite šekel i prinos Savezu!

mogao objelodaniti ovaj zakon, jer jer Buzawski ugovor o miru stupio na snagu, vjerojatno će se ovaj zakon još koncem ovoga mjeseca publicirati.

Ramsay MacDonald potpredsjednik društva Pro-Jerusalem. Engleski premier primio je ponudu da postane potpredsjednikom društva Pro-Jerusalem. I španjolski poslanik u Londonu pristupio je društvu kao član.

Engleska i Palestina. Palestine Press Office javlja prigodom dolaska vrhovnog komesara Sir Samuela u Palestinu, da je ovaj od Ureda za kolonije dobio naloge glede učvršćenja engleske državne i ekonomske politike u Palestini obzirom na događaje u Sudanu, Egiptu i Transjordaniji. Već godine neriješeno pitanje luke treba da pređe u stadij izvedenja i to bi se imalo započeti gradnjom velike u Haifi i popravkom luke u Jafi. Osim toga bi se imale izgraditi neke željeznice i ceste. Koncesijom jednom palestinsko-engleskom društvu imala bi Palestina ući u svjetski Radiopromet.

Sir Samuel nosi sa sobom odluku o novoj varijanti Palestine. On će nastojati da stvori zakonodavno tijelo uz nove uvjete. Imaju se učviti nove reforme u civilnom i kaznenom pravu.

Donašamo ovu vijest s rezervom.

Palestinska putovanja kao premije lutrije. Varšavska zemaljska komisija za Keren Kajemet priređuje interesantnu lutriju. Raspačat će se 60.000 srećaka po 2 zloty-a (oko 35 Din.). Na 200 srećaka otpada jedna nagrada, koja se sastoji u turističkoj vožnji u Palestinu sa trodnevnom boravkom. Ako uspije prodati sve srećke, sudjelovati će 35 osoba.

Stenografski protokol 13. kongresa. Centralni ured cionističke organizacije u Londonu izdaje stenografski protokol XIII. kongresa na njemačkom jeziku.

Opsežna knjiga, koja ima preko 600 stranica, sadržaje potpuno točno izvješće o svim raspravama ovoga važnoga kongresa i sistematski prikaz svih zaključaka.

Iz Palestine

U augustu uselilo se 2670 imigranata. Useljavanje u posljednjim mjesecima neprestano raste. Dočim je prije broj od 1000 useljenika mjesečno jako zadovoljavao, jer je mjesečni prosjek u godinama 1922. i 1923. bio 650, a konačno pao i na 500. U mjesecima junu i julu narasao je broj na 1795 odnosno 1772, a kako I. T. A. javlja uselilo se u augustu 2670 useljenika.

Gradnja gospodarske škole za djevojke u Nahalahu. Kako »Haarec« javlja, sklopljen je ovih dana ugovor između zastupnika svjetske organizacije cionističkih žena g. Feliks Rosenblütha i društva Solel Bone o gradnji gospodarske djevojačke škole u Nahalahu, kojom će upravljati gđa Meissel-Schochat. Škola sa muzgradnjama stajat će 6000 funti. Gradnjom će se započeti odmah a trajat će pola godine i zaposliti oko 50 radnika.

Izdaci palestinske egzekutive u julu god. 1924

Primitci:	L. E.
Keren Hajesod — London	35.766.69
Izdaci:	L. E.
1. Školstvo	5.607.81
2. Kolonizacija	2757.—
i duhan-krediti	796.55
3. Imigracija	2809.75
i kupnja duhana	55.—
4. Zdravstvo (Hadasa)	2.276.80
5. Gospodarska poljoprivredna stanica	544.75
6. Javne radnje	1.009.63
7. Specijalni izdaci	539.94
8. Trgovina i industrija	726.29
9. Solel Bone	2.000.—
10. Univerza i biblioteka	380.76
11. Tehnika	35.—
12. Mizrah-organizacija	1.333.90
13. Isplate za lanjski budžet	567.97
14. Administracija	1.863.65
15. Višak primitaka	14.481.25
	L. E. 35.766.69

Sa viškom primitaka pokrit će se lanjski deficit.

Broj židovskih liječnika u Palestini. Prema stručnome časopisu »Harefu« što izlazi u Palestini statistički je ustanovljeno, da je početkom 1924. bilo u Palestini 198 židovskih liječnika. Apotekara ima 117, a babica 70.

Udruženje židovskih i arapskih željezničkih radnika u Haifi. 30. augusta bilo je svečano otvorenje zajedničkog društvenog doma arapskih i židovskih željezničkih radnika. Sudjelovanje je oko 50 arapskih i svi židovski željeznički radnici. Govorili su gosp. Ben Cvi Feigenberg i Orustein i dva arapska radnika.

Preseljenje ješive u Slobodki u Palestinu. Svojedobno smo javili da je prigodom Usiškinovog posjeta u Slobodki zaključeno, da se tamošnja znamenita ješiva preseli u Palestinu. Stvar je napredovala i vlada je već podijelila dozvolu za useljenje svih učenika. Odmah poslije velikih blagdana ovi će poći na put u Palestinu. Sjedište je ješive bit će Hebron.

Preseljenje austrijskog veleindustrijalca Delfinera u Palestinu. Austrijski financijer i industrijalac Max Delfiner preselit će se ovih dana u Palestinu, te je već veliki dio strojeva svoje bečke tekstilne tvornice poslao u Palestinu. On je investirao u svoje palestinsko poduzeće 20.000 funti i namjerava proizvodjati u Palestini u glavnome svilene štofove.

Cijonistička hipotekarna banka omogućila je da se izgradi 301 kuća. Pomoću ove banke, u koju je Keren Hajesod uložio L. E. 50.000.— izgradilo se do sada u Palestini 301 kuća i to 225 u Tel-Avivu, 49 u Haifi i 32 u Tiberiasu. Ove gradnje su temelj nove gradske četvrti Tel Nordau i Nordia u Tel Avivu, Hadar Hakarmel u Haifi i Gan Šmuel u Tiberiasu. Banka, čiji je glavni ured u Tel-Avivu dala je 306 zajma u iznosu od L. E. 48.733.

Odjek kupnje u Emeku. Prvi odgovor, koji je došao u glavni ured Keren Kajemeta poslije velike kupnje zemljišta u Emeku bila je depeša iz Argentine: »Čestitamo kupnji, šaljem L. E. 1000.«

Useljivanje iz Poljske se nastavlja. Parobrod »Azija« donijela je 7. septembra 480 imigranata i turista iz Poljske, a među ovima nekoliko imućnijih. Prema vijestima poljske štampe množe se slučajevi, da žid. trgovci u Poljskoj likvidiraju svoje poslove i prenašaju ih u Palestinu.

Jedan izvještaj. »Comercial Bulletin«, list što ga izdaje odio za trgovinu i obrt palestinske vlade domaša:

Radne mogućnosti u distriktu Haife: Radovi oko drenaže moč vara Kabare započeli su i trajat će predvidljivo 5 godina. U slijedećih 6 mjeseci bit će tamo zaposleno oko 300 ljudi. 50 pari konja potrebno je za obavljanje raznih poslova. Gospodarski odbor kolonije Zihron Jakob dostavlja ove konje. Trebat će za cijelo vrijeme 25—30 nadglednika i crtača. Električna stanica u Haifi gradi se i trajat će 6 mjeseci i zaposliti će preko 100 ljudi. Troškovi gradnje doseći će 15.000 L. E. Dostora će se započeti gradnjom ceste duge 6 km i široke 6 m i to na zemljištu P. L. D. C., American Real Estate Co i rumunjske abuze na Karmelu. Ova će gradnja zaposliti kroz 6 mjeseci najmanje 200—250 radnika. Jedno afrikansko društvo dalo je zajam od 15.000 funti za podizanje kuća u novim gradskim četvrtima Haife. Misli se, da će se izgraditi najmanje 50 novih kuća. U Tel-Avivu je građevna djelatnost u punom toku. Grade se mnoge kuće i nova vrtna gradska četvrt »Ramath Gan« na cesti u Petah-Tikvu. U Rišon le Cionu i Zihron Jakobu zaključeno je, da, budući velike količine vina ostaju neprodane, započnu produciranjem marmelade i kondenziranog mošta.

Grozničavo iseljivanje među Arapima. Palestine Press Office javlja: Članci arapske šovinističke štampe, prema kojima Englezi i cionisti Arapima oduzimlju zemlju i novac, dobro dolaze brodskim agencijama. Centrala za putnike svak je dan prepuna Arapa, koji hoće da se isele u Meksiko i Argentinu. Putuju svakim brodom u grupama, a vodi ih po krvi im srodan agent brodskih društava, koji služi kao meka. Efendije pako kupuju zemljišta jadnih iseljenika u bescjenu.

Iz Jugoslavije

DOPIS CENTRALNOG UREDA U LONDONU.

Savez cionista primio je kao odgovor na izvještaj o Saveznom Vijeću u Beogradu od Organizacionog Departementa Centralnog ureda u Londonu ovaj dopis:

Velecijenjena gospodo sumišljenici!

Vaš izvještaj od 9. jula o rezultatu zadnje Vaše zemaljske konferencije, stigao je ovamo za vrijeme zasijedanja Akcionoga Odbora, pa je to razlog, zašto tek danas odgovaramo na Vaše pismo, čiji smo sadržaj primili do znanja.

Prije svega nas veseli konstatacija, da je Vašem Vijeću uspelo da zagladi separatistička nastojanja, koja su se javila u Vašem Savezu. Nadamo se, da će razvoj cionističke spoznaje učiniti kraj ovim tendencijama, koje su u protuslovlju s temeljnim principima cionizma. Pozivanje pristaša onoga smjera na izjave odgovornih vođa cionista ima da se pripíše potpunome nesporazumu. U vodećim cionističkim krugovima postoji potreba, da se predobije za aktivnije učešće u našem nacionalnom radu i organizaciji. sefardski dio židovstva, čiji udjel na narodnom pokretu nikako ne odgovara njegovoj veličini i znamenovanju i to, naročito propagandom, koja odgovara osebnosti toga dijela našega naroda. Nikad nije bilo s mjerodavne strane namjeravano, da se stvori posebna sefardska organizacija, jer to ne bi značilo samo oslabljenje i rascjep naše organizacije, već bi i protuslovlilo principu našeg narodnog jedinstva. U taj princip ne smijemo dirati i jezične i ine razlikosti, koje je stvorio galut, moraju da uzmiču pred nastojanjima za koncentracijom svih narodnih energija u jedan jedinstveni tabor. Rezultati Vaše konferencije značiti će stoga sigurno ojačanje Vašega Saveza u nacionalnome i organizatornome pogledu.

Egzekutiva primila je sa zadovoljstvom do znanja rezoluciju, u kojoj ste joj izrazili Vaše povjerenje. Ona zna, da svoje zadaće može samo onda uspjehom izvršiti, ako uživa povjerenje i potporu cionista svih zemalja. Sjednica Akcionoga Odbora, koja je medjutim održana, odobrila je, kako Vam je poznato, pretežitom većinom politiku Egzekutive u pogledu proširenja Jewish Agencya, i postoji nada, da će završenjem ovoga prepornog pitanja pokret moći mirno da pristupa nultarnjoj svojoj konsolidaciji kao i intenziviranju rada za palestinske zadaće.

Pozdravljamo Vaš zaključak glede nastavka šekelske akcije i sa sigurnošću očekujemo, da će Vaša nastojanja imati za posljedicu znatno povećanje broja šekelista. Tom zgodom želimo da naglasimo, da se povećanje broja šekelista ne smije posmatrati samo sa gledišta dobivanja većega broja delegata na kongresu. Ubiranje šekela je jedino sredstvo da dokažemo, da Cijonistička Organizacija imade u pojedinim zemljama pouzdane pristalice, čiji se broj sveudilj povećaje. Stabilitet organizacije zavisi o stabilitetu broja njezinih članova i njen se razvoj izrazuje u broju novo stečenih članova. Stoga moraju cionističkom propagandnom radu, vodje i savezi posvetiti istu onu ponnju i pažnju, kao i ispunjenju drugih važnih cionističkih zadaća.

Iz zadnjega broja Vašega lista vidimo, da ste pozvali Vaše saradnike na intenziviranje šekelske akcije, i vrlo će nas veseliti, ako će Vam uspjeti, da marnim radom postignete lijep uspjeh kao dokaz razvitka Vašega Saveza.

U savezu s Vašim rezolucijama glede

Zlatnog šekela molimo Vas, da posvetite Vašu pažnju i brigu financijama naše organizacije, koje su u zadnje vrijeme bile uslijed raznih sabiranja za palestinske fondove potisnute, i da na taj način Egzekutivi omogućite ostvarenje njezinih planova.

Ostale zaključke Vašega zasjedanja predali smo pojedinih odjelima Egzekutive. Bit ćemo Vam vrlo zahvalni, ako ćete nam priposlati prijevod Vašeg novog statuta.

Na koncu slobodni smo da izrazimo novo izabranom Saveznom Odбору naše srdačne želje za uspješan rad i da Vas ponovno uvjeravamo, da možete u izvršenju Vašega rada računati na bratsku saradnju i potporu Egzekutive.

S odličnim štovanjem i cijonskim pozdravom

za organizacioni departement:
Lauterbach v. r.

MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

Egzekutiva svjetske cijonističke organizacije ponovno u svome dopisu na Savez Cijonista upravlja apel, da sa što većom revnošću provedemo i dovršimo šekelsku akciju.

Pozivljemo stoga sve mjesne organizacije, koje šekelsku akciju još nisu dovršile, da sa najvećim marom porade oko ubiranja šekela i da odmah nakon dovršenja šekelske akcije šalju Savezu obračun.

Uz šekel valja ubirati i Savezni doprinos, pa je dužnost i onih mjesnih organizacija, koje su već šekelsku akciju dovršile, ali nisu namaknuli svoj kontingent za Savezni doprinos, da oni naknadnom akcijom osiguraju Savezu potrebna sredstva za izvršenje njegovih zadataka.

David Spitzer,
povjerenik za šekelsku akciju.

POVJERENICIMA I PRIJATELJIMA K. K. L.!

Za nekoliko dana slaviti će židovstvo Roš hašanu. Sjetite se ovih dana K. K. L.

otkupom od čestitanja,

propagirajte tu ideju u krugu Vaših znana i prijatelja. Nastojte, da svaki Židov kod Tore daruje za K. K. L.

Ovom akcijom treba da namaknemo ostatak propisanog kontingenta, pa se nadamo, da ćete svi uložiti sve sile, kako bi postigli što bolji uspjeh.

Uprava Keren Kajemet Lejlsrael.

IZ RADNOG ODBORA SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA KR. S. H. S.

I. Halučka farma. Naročitim dopisima svima udruženjima i putem »Židova« objavljeni su zaključci Sav. Vij. u Novome Sadu, koji se tiču rada za »Dan Halučke Farne 21. septembra o. g.«, kojeg dana omladina završuje akciju za osnutak farme, upotrijebivši oblik priredaba, koje će prema lokalnim prilikama donijeti najboljeg uspjeha. — Umoljavamo, da se uspjeh te akcije javi odmah R. O.-u.

II. Dugovi Sav. Udruženja Savezu. Prema zaključku S. V. u Novome Sadu imadu se svi dugovi iz prošle radne godine 1923/24. bez odvlačno odmah uplatiti. Ne će li koje Sav. Udruženje podmiriti svoj dug do 30. septembra o. g. kaznit će ga R. O. time da će mu se zaračunavati na dužnu svotu 20% nadoplate.

III. O radu u ljetnim mjesecima treba što prije poslati iscrpive izvještaje, jer se isti trebaju za savezni vijesnik.

IV. Glavne skupštine Sav. Udruženja. Kako većina Sav. Udruženja drži u jeseni svoje redovite glavne skupštine, to se ista umoljavaju, da R. O. obavijeste o održanju istih, pošalju prepise odnosno važnije izvratke iz izvještaja, koji će se podnijeti na gl. skupštini, a napokon i prepis zapisnika same skupštine, jer to trebamo za sav. vijesnik.

V. Adrese Sav. Udruženja. Umoljavaju se udruženja, da potvrde dosadašnju svoju adresu ili eventualno jave novu, da ne bude smetnje pri dopisivanju.

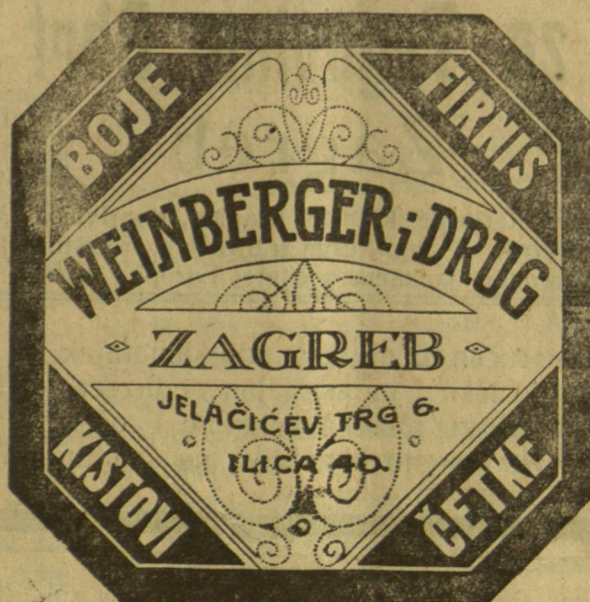
Radni Odbor S. Ž. O. U.
(Zagreb, Ilica 31/III.)

Izbor kantora u Požegi. Kako saznajemo, izabran je 8. ov. mj. gosp. **M. B. Rikov** iz Tuzle jednoglasno za nadkantora u Požegi. Gosp. Rikov, koji raspolaže ugodnim i punim turskim tenorom, stekao je već na polju židovske narodne pjesme mnogo priznanja. Novi nadkantora nastupio je već svoje mjesto.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Još uvijek mnogi pretplatnici, naročito u provinciji nisu udovoljili svojoj dužnosti, pa ih stoga ponovno pozivljemo, da nam smjesta pripošalju zaostalu pretplatu, kako bi list mogao da udovolji svim svojim obvezama.

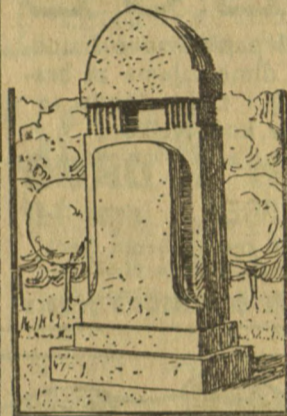
Uprava »ŽIDOVA«.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dorbog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Mirko Weiss
Maksimirska cesta 46.
Klesarska industrija
i kiparstvo

Veliki izbor nadgrobnih spomenika
iz mramora, sredskog i sluskog
granita. Izvadjaju sve u klesarski
i kiparski obrt spadajuće poslove
kao i krambu

Mramornih ploča
za gradeže i pakovanje.
Osobito umjereni cijene

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Željezo
Željezna roba
Cement
Sav gradjevni materijal

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

PRIČE ZA ŽIDOVSKU DJECU.

Uprava Keren Kajemet Lejlsrael u Zagrebu izdala je ovu knjigu, koja je pored lijepoga sadržaja i vrlo lijepo opremljena. Knjiga se može dobiti kod uprave uz CIJENU OD DIN 25.—. Pošto zaliha nije velika, upozorujemo reflektante, da odmah naruče ovu knjigu, jer se kasnije narudžbe ne će moći uvažiti.

MARGITA SCHEER

SAMUEL MAYER

členovnik Rossijska Fencier

vereni

Zemun

U mjesecu septembru 1924.

Tko oglašuje - taj napreduje

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerite se o **jeftini cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ulica 2

VREĆE

Iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugaj i t. d., dobija se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih penjava

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k.d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

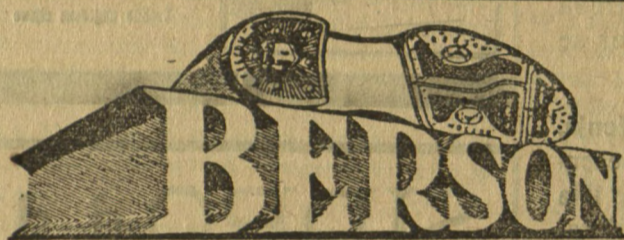
Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON BROJ 6-14

UVAĐANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko; niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ulica 36

Ulica 36

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzovjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzovjavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrste tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzovjavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000.000—
Brzovjavi: Centrobanka.

Zagreb

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire — Burzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.